

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Το κωμικό και η Ποιητική της Ανατροπής

Ενότητα 1: Εισαγωγή στην Ποιητική της Ανατροπής

Κατερίνα Κωστίου
Τμήμα Φιλολογίας

ενότητα 1

Εισαγωγή στην Ποιητική της Ανατροπής

Σκοπός της Ενότητας 1

Σκοπός της πρώτης ενότητας είναι η εισαγωγή των φοιτητών στο επιστημονικό πεδίο της Ποιητικής της Ανατροπής. Πιο συγκεκριμένα, θα συζητηθούν προβλήματα ορολογίας και μεθοδολογίας, ώστε να δημιουργηθεί μια κοινή «γλώσσα» επικοινωνίας με τους φοιτητές. Επίσης η πρώτη ενότητα περιγράφει και εξηγεί την επιλογή της συγκεκριμένης μεθόδου καθώς και του πεδίου εφαρμογής της θεωρίας.

Περιεχόμενα της Ενότητας 1

- Ζητήματα ορολογίας
- Ζητήματα μεθόδου
- Βιβλιογραφία: προϋποθέσεις και όρια
- Πεδία εφαρμογής της θεωρίας

Περιγραφή Ενότητας

Η πρώτη ενότητα συνιστά εισαγωγή στο επιστημονικό πεδίο της Ποιητικής της Ανατροπής και συζητά προβλήματα ορολογίας και μεθοδολογίας, ώστε να δημιουργήσει μια κοινή «γλώσσα» επικοινωνίας με τους φοιτητές. Συγχρόνως περιγράφει και εξηγεί την επιλογή της συγκεκριμένης μεθόδου καθώς και του πεδίου εφαρμογής της θεωρίας.

Ζητήματα ορολογίας

- Η ασυμβατότητα των ορισμών ως απόρροια της ποικιλότητας οπτικής γωνίας.
- Ο ρόλος της προσωπικότητας του συγγραφέα.
- Η ορολογία: όρια και διαστάσεις.
- Η λογοτεχνική κριτική και οι τρόποι ανίχνευσης των όρων.
- Η ποικιλία των ορισμών και η κριτική αμηχανία:
 - το παράδειγμα της Margaret Rose
 - το παράδειγμα του G. Highet
 - το παράδειγμα του D. C. Muecke
 - το παράδειγμα του Gerard Genette

Ζητήματα μεθόδου

- Η ποικιλία των προσεγγίσεων και το πρόβλημα της μεθόδου
- Η διαλεκτική μέθοδος και τα βασικά ζητούμενα της έρευνας
- Σταθμοί της θεωρίας για το **κωμικό και τη σάτιρα:**

Henri Bergson

Northorp Frye

E. W. Rosenheim

- Η ρητορική της σάτιρας και η τυπολογία του Leonard Feinberg
- Θεμελιώδεις μελέτες για τη σάτιρα

Ζητήματα μεθόδου

- Η πολυπλοκότητα του όρου *ειρωνεία* και η αντιφατικότητα της κριτικής.
- Η ειρωνεία ως σχήμα *αντίφρασης*.
- Η τυπολογία των τεχνικών της ειρωνείας από τον D. C. Muecke και οι επιφυλάξεις της κριτικής.
- Η θεωρία του Wayne Booth για τη ρητορική της ειρωνείας.
- Η ρομαντική ειρωνεία.
- Η αντιμετώπιση της ειρωνείας από τη Γαλλική σχολή.
- Η έννοια της «μπαρόκ ειρωνείας» του Roland Barthes.
- Η πολιτική διάσταση της ειρωνείας.
- Η εξέλιξη του όρου *ειρωνεία*.

Ζητήματα μεθόδου

- Η μεταμόρφωση της έννοιας *παρωδία*.
- Η σχέση της παρωδίας με το κωμικό.

Οι θεωρίες της Margaret Rose και της Linda Hutcheon.

- Η παρωδία ως αυτόνομη μορφή τέχνης.
- Η έννοια του χιούμορ και οι απόπειρες ορισμού του.
- Οι θεωρίες για το humor και η συμβολή της μελέτης του Luigi Pirandello.
- Το χιούμορ και οι συναφείς όροι: ευφυσολόγημα, πνεύμα.
- Το υπερρεαλιστικό χιούμορ.
- Το μαύρο χιούμορ.
- Η εξέλιξη της θεωρίας για το χιούμορ και η μελέτη της Candace Lang.

Βιβλιογραφία: προϋποθέσεις και όρια

- Η σπουδαιότητα των όρων, η αναγνώρισή τους από την κριτική και η «ανεξέλεγκτη» αύξηση της βιβλιογραφίας.
- Η φιλοσοφική διάσταση των όρων και η βιβλιογραφική ποικιλότητα.
- Η σημασία της ρητορικής της ανατροπής για τη μελέτη του λογοτεχνικού φαινομένου.

Βασική μέθοδος της προσέγγισης της ορολογίας είναι η κριτική παρουσίαση της σχετικής βιβλιογραφίας και η παράλληλη εφαρμογή θεωριών διαφορετικής καταγωγής στα λογοτεχνικά κείμενα, ώστε να φανούν να σημεία τριβής και αλληλοεπικάλυψης των όρων αλλά και οι αντιφάσεις της θεωρίας.

Πεδία εφαρμογής της θεωρίας

- Η σημασία της επιλογής του παραδείγματος για τη μελέτη των όρων.
- Ελληνική και ξένη λογοτεχνία: ωσμωτικότητα και συγκριτολογική οπτική.

Η επιλογή ελληνικού λογοτεχνικού παραδείγματος ως πεδίου εφαρμογής κρίνεται απολύτως απαραίτητη, καθώς όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός εξοικείωσης με το παράδειγμα, τόσο περισσότερο κατανοητή γίνεται η λειτουργία των λεπτών μηχανισμών της ρητορικής και των συχνά πολύπλοκων σχέσεων ανάμεσα στους όρους.

Για ευνόητους λόγους έχουν επιλεγεί κείμενα από ένα μεγάλο χρονικό άνυσμα της νεοελληνικής λογοτεχνίας: από τον ανώνυμο *Σπανό* του 14ου αιώνα έως το *Μουσείο των αριθμών* του Δημήτρη Καλοκύρη του 21ου αιώνα.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Κατερίνα Κωστίου, Τίτλος μαθήματος: «Ερευνητικά Ζητήματα Νεοελληνικής Φιλολογίας. Το κωμικό και η Ποιητική της Ανατροπής. Ενότητα 1: Εισαγωγή στην Ποιητική της Ανατροπής».

Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.upatras.gr/courses/LIT1770/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

